

СОЛТИС О.О., ст. гр. ОА-1089

Наук. керів.: Дрей В.В.

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»
м. Дніпропетровськ

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ В АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВАХ

Проанализированы особенности учета и аудита собственного капитала в акционерных обществах. Выявлены проблемы учета и аудита собственного капитала в акционерных обществах.

Актуальність. Трансформація економіко-правового середовища, курс на ринкові та інтеграційні перетворення в Україні супроводжуються реформуванням бухгалтерського обліку та аудиту. Одним із основних завдань для держави стали розробка і адекватне застосування такої методології бухгалтерського обліку і звітності, яка б була орієнтована на зближення до міжнародних систем обліку. На сьогодні Україна вже має певні досягнення в галузі бухгалтерського обліку, а саме: ухвалена програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів; прийнято Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики, які використовуються в якості національних. Основними завданнями обліку та аудиту формування і змін власного капіталу є встановлення законності та правильності його формування, правильності та цілеспрямованості його використання, а також перевірка достовірності відображення власного капіталу в обліку та звітності. Незважаючи на те, що власний капітал як економічна категорія використовується досить часто, питання проблем його обліку та аудиту залишаються дискусійними, що й обумовило дослідження даного питання.

Мета дослідження: аналіз проблем обліку та аудиту власного капіталу в акціонерних товариствах.

Основна частина. Для здійснення успішної фінансово-господарської діяльності кожне підприємство чи організація має в своєму розпорядженні необхідні власні господарські засоби. За вартісними показниками – це власний капітал.

Актуальним питанням обліку і аудиту діяльності акціонерних товариств є відображення процесу формування видів власного капіталу. За останні три роки прийнято ряд законодавчо-нормативних документів по розвитку акціонерних товариств і їх адаптації в сучасних умовах господарювання. Однак, залишаються недостатньо розробленими методичні аспекти обліку та аудиту елементів акціонерного капіталу.

Наприклад, згідно Положення про порядок реєстрації випуску акцій, затвердженої рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 26.04.2007р. №942, вказано, що: при закритому (приватному) розміщенні акцій у разі збільшення розміру статутного капіталу товариства

за рахунок додаткових внесків здійснюється реєстрація випуску акцій та реєстрація звіту про результати закритого (приватного) розміщення акцій; при відкритому (публічному) розміщенні акцій у разі збільшення розміру статутного капіталу товариства за рахунок додаткових внесків здійснюється реєстрація випуску акцій, проспекту емісії акцій та реєстрація звіту про результати відкритого (публічного) розміщення акцій.

У разі збільшення розміру статутного капіталу товариства за рахунок спрямування прибутку до статутного капіталу здійснюється реєстрація випуску акцій, звіт про результати розміщення акцій до органу, який реєструє подібні звіти, не подається. Всі ці операції можуть здійснюватись до реєстрації змін статутного капіталу у виконавчих комітетах міської ради. Таким чином, у разі збільшення розміру статутного капіталу за рахунок попередніх додаткових внесків по реєстрації випуску акцій діючим Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, зобов'язань і господарських операцій та Інструкції по його використанню не передбачено ні один синтетичний чи аналітичний рахунок.

Другим актуальним питанням обліку і аудиту акціонерних товариств є співвідношення розміру чистих активів і статутного капіталу. Згідно ст. 155 Цивільного Кодексу України, якщо після закінчення фінансового року вартість чистих активів акціонерного товариства виявиться меншою від статутного капіталу, товариство зобов'язане оголосити про зменшення свого статутного капіталу та зареєструвати відповідні зміни до статуту у встановленому порядку.

Якщо вартість чистих активів стає меншою від мінімального розміру статутного капіталу, встановленого нормативними документами, товариство підлягає ліквідації. Таким чином, аудитор повинен в аудиторському висновку вказати про порушення статей Цивільного Кодексу України та рекомендувати підприємству зменшити статутний капітал або збільшити розмір чистих активів, наприклад за рахунок індексації основних засобів, зменшення довгострокових, поточних зобов'язань.

Контролюючими органами України, на жаль, не розроблено механізм примусової зміни статутного капіталу акціонерних товариств. Тому на практиці спостерігаються одноразові випадки добровільного зменшення капіталу, хоча аналіз фінансової звітності показує про необхідність проведення пильного фінансового аналізу статей балансу для виконання вказаних вище вимог нормативних документів.

Основними проблемами обліку та аудиту власного капіталу в акціонерних товариствах є:

- відсутність єдиних організаційних та методичних підходів до аудиту власного капіталу;
- несформовані робочі документи аудитора, які містять інформацію про формування та рух акцій;
- не створено формалізованого переліку інформаційних джерел отримання аудиторських доказів;
- недостатньо розроблені інформаційні джерела, в яких відображені процеси і

господарські операції, пов'язані з формуванням та змінами елементів акціонерного капіталу, а також відносини, що виникають між підприємством та його власниками і працівниками, щодо прав власності на майно, нарахування і виплати дивідендів.

Висновки. Власний капітал є гарантією стабільної діяльності підприємства, а від правильності ведення його обліку значним чином залежить відображення майнових відносин між власниками. Тому і аудит власного капіталу є одним з найважливіших етапів аудиторської перевірки. Тільки при розроблені єдиних організаційних підходів до обліку та аудиту власного капіталу та окремих його елементів, можна буде детальніше відобразити та проаналізувати фінансово-господарську діяльність підприємства.

Бібліографічний список

1. **Маркович В. М.** Функціонування підприємницького капіталу // Вісник НБУ, №5, 2001 р.
2. **Лемківський Л. М.** Управління капіталом підприємства // Фінанси України, №7, 1997 р.
3. **Мун С. В.** Теорія капіталу // Економічний вісник, №2, 2000 р